

שקלא וטריא

— סכום על דף היומי —

לעלוי נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
(משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

בבא קמא טו

קושיה פחת נבילה? הא תנא ליה רישא משנה לעיל (ט): **תשלומי נזק מלמד**

שהבעלים מטפלין בנבילה. על הניזק, ולכן הוא שייך בתשלומים, שמה שהתורה זיכתה לו אינו נוטל כולו.

תירוץ חדא בתם, וחדא במועד. וצריכא-

דאי אשמעינן תם, משום דאכתי לא אייעד, אבל מועד אימא לא.

ואי אשמעינן מועד, משום דקא משלם כוליה, אבל תם אימא לא.

ת"ש מה בין תם למועד?

שהתם משלם (1) חצי נזק (2) מגופו, ואם השור שנגח אינו שווה חצי הנזק מפסיד הניזק, ומועד משלם (1) נזק שלם (2) מן העלייה, אם אינו שווה אכל הנזק משלם מביתו.

אם אינו שווה את כל הנזק משלם מביתו את השאר.

קושיה ואם איתא ליתני נמי הא: **תם אינו משלם ע"פ עצמו מועד משלם ע"פ עצמו.**

תירוץ תנא ושייר - שייר חצי כופר ששור תם שהרג אדם אינו משלם כלום.

דחיה אי משום חצי כופר, לאו שיורא הוא. הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר.

[עד כאן דף טו עמוד א]

ת"ש

ירישא המית שורי את פלוני, משלם חצי כופר כרבי יוסי הגלילי דלעיל, **או שורו של פלוני**: הרי זה משלם על פי עצמו.

מאי לאו בתם אלמא חצי נזק היינו ממון.

דחיה לא במועד.

אבל תם מאי? הכי נמי דאין משלם על פי עצמו!?

אי הכי: אדתני סיפא:

המית שורי את עבדו של פלוני, והיינו קנס שמשלם שלושים שקלים אפילו שאינו שווה דינר, אין משלם על פי עצמו.

קושיה לפלוג וליתני בדידיה - בד"א במועד, אבל בתם אינו משלם על פי עצמו.

מדוע התנא עבר לעניין אחר ללמד שאינו משלם קנס על פי עצמו.

תירוץ כולה במועד קמיירי ורוצה להשמיע את החילוקים של מועד.

תא שמע זה הכלל: כל המשלם יותר על מה שהזיק, אינו משלם על פי עצמו-הא

פחות ממה שהזיק משלם והיינו חצי נזק של תם.

דחיה לא, הדיוק כר: הא כמה שהזיק משלם.

קושיה אבל פחות מאי?

אי הכי ליתני זה הכלל **כל שאינו משלם כמה שהזיק**: דמשמע פחות, ומשמע יותר. **תיבתא**. והלכתא פלגא נזקא קנסא.

סיפא אצטריך ליה דהיינו באיזה עדים מועילים- (6) בני חורין (7) ובני ברית-

[משנה] (5) בני חורין (6) בני ברית

(5) בני חורין - למעוטי עבדים.

(6) בני ברית- למעוטי עובדי כוכבים.

וצריכא - להשמיענו שניהם, כדלהלן:

דאי אשמעינן עבד - משום דאין לו יחס ('עם החמור' עם הדומה לחמור), אבל נכרי

דיש לו יחס כדכתיב 'הדרימון בן טברימון בן חזיון', אימא לא,

ואי אשמעינן נכרי - משום דלא שייך במצות, אבל עבד דשייך במצות כנשים, אימא לא, צריכא.

[משנה] (7) והנשים בכלל הנזק

הגמרא מביא שלושה מקורות מהיכן לומדים שהנשים חייבות בנזקים, ובנוסף, מדוע הוצרך לכתוב את כל אלו, כדלהלן:

מנהגי מילי?

1. אמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי ר' ישמעאל [קרבן]-

אמר קרא איש או אשה כי יעשו מכל חטאת - השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה.

2. דבי רבי אלעזר [דינים] - תנא ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם^{מא} - השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה.

3. דבי חזקיה ורבי יוסי הגלילי תנא [חויב מיתה] - אמר קרא והמית איש או אשה - השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה.

וצריכי - להשמיע את שלושתם.

דאי אשמעינן קמייתא¹ - התם הוא דחס רחמנא עלה, כי היכי דתהוי לה כפרה, אבל דינין: איש דבר משא ומתן, אין, אשה לא -

ואי אשמעינן דינין, כי היכי דתהוי לה חיותא שלא תהיו הסוחרים פורשים מינה, אבל כפרה²: איש דבר מצוה, אין, אשה, דלאו בת מצוה, לא.

ואי אשמעינן הני תרתי¹⁻² הכא משום כפרה, והכא משום חיותא, אבל לענין קטלא איש דבר מצוה, לשלם כופר משום שהרג איש שיכול לקיים מצוות, אשה לא.

ואי אשמעינן כופר - משום דאיכא איבוד נשמה, אבל הני תרתי דליכא איבוד נשמה אימא לא, צריכא:

[משנה] הניזק והמזיק בתשלומין

אתמר פלגא נזקא של שור תם -

א. **רב פפא** אמר **מומנא** - קסבר סתם שוורים **לאו בחזקת שימור** קיימן, שרגילים בנגיחה וצריכים שמירה, ובדין הוא דבעי לשלומי כוליה, ורחמנא הוא דחס עליה, דאכתי לא אייעד תוריה.

[יבואר מסוגיא זו שתי נפק"מ - אם הבעלים מודים בנזק של תם, ועוד האם יכולים לדון

בבבל, שהדיינים אינן סמוכים.] ובדין הוא דלא לשלם כלל, ורחמנא הוא דקנסיה, כי היכי

דלנטריה לתוריה.

תנן משנתניו הניזק והמזיק בתשלומין-

בשלמא למאן דאמר פלגא נזקא ממונא, היינו דשייך ניזק בתשלומין כלומר מפסיד חלק ממה שהיה ראוי לו לקבל, דהיינו החצי השני.

תירוץ לא נצרכא אלא לפחת נבילה על הניזק, ולכן הוא שייך בתשלומים, שבמה שהתורה זיכתה לו אינו נוטל כולו.

^{מא} תוספות ד"ה אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש. **תימה** הא לפניהם לא איירי אלא בכשרים לדון דכן דרשינן בפרק בתרא דגיטין (דף פח: ושם) לפניהם ולא לפני הדיינות ואשה פסולה לדון דתנן בפרק בא סימן (נדה דף מט: ושם) כל הכשר לדון כשר להעיד ואשה פסולה להעיד כדאמרין בהחובל (לקמן דף פח:). ובפרק שבועות העדות (שבועות דף ל.) וי"ל דהתיא דפרק בא סימן (נדה ד' מט:). **באיש איירי כלומר כל איש הכשר לדון כשר להעיד** ומדכתיב (שופטים ד) והוא שפטה את ישראל בדבורה אין להביא ראייה דאשה כשירה לדון

שקלא וטריא

— סכום על דף היומי —

לעלוי נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
(משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

בבא קמא טו

(קושיה) רישא רבנן, וסיפא רבי טרפון?!

א. שמואל: רישא רבנן וסיפא רבי טרפון.

[עד כאן דף טו עמוד ב]

(קושיה) תיובתא והלכתא?!

(תירוץ) אין, לא קתני **כמו שהזיק**: לא פסיקא ליה, כיון דאיכא חצי נזק צרות,

שאינו משלם מה שהזיק, ועם כל זאת, היינו ממון ומשלם על פי עצמו, דהלכתא גמירא לה

דמונא הוא משום הכי לא קתני.

השלכות של הדין של פלגא נזקא קנסא

התבאר לעיל נפק"מ אם הוא קנס לעניין שהמזיק מודה, שלמ"ד קנס פטור. עתה
מביאה הגמרא עוד הבדל לגבי לדון דיני קנסות, שהדין הוא שאין דיני קנסות אלא
מסמוכים ובבל אינם סמוכים.

והשתא דאמרת פלגא נזקא קנסא-

האימ"כ כלבא דאכל אימרי כבשים, ושונרא דאכלה **תרנגולא** - משונה הוא ולכן הוא

תולדה של קרן משן, ולא מגבינן בבבל.

והני מילי ברברבי, אבל בזוטרי אורחיה הוא והיינו שן ודנים בבבל.

ואי תפסיג ניזק, לא מפקינן מיניה.

ואם לא תפס ואמר: 'קבעו לי זימנא דאזלינא לארעא דישראל' - קבעינן ליה.

ואי לא אזיל - משמתינן ליה.

ובין כך ובין כך משמתינן ליה להרוג את הכלב והחתול, עד דמסלק הזיקא, מדרבי
נתן-

דתניא רבי נתן אומר מניין שלא יגדל אדם **כלב רע** בתוך ביתו, ואל יעמיד סולם
רעוע בתוך ביתו, ת"ל לא תשים דמים בביתך.

מתניתין

חמשה תמין וחמשה מועדין-

להלן דין התמים, שכולן תולדת קרן הם ומשלמים חצי נזק:

הבהמה אינה מועדת (1) לא ליגח (2) ולא ליגוף (3) ולא לשוך (4) ולא לרבוץ
(5) ולא לבעוט.

להלן המועדין:

(1) **השן** מועדת לאכול את הראוי לה,

(2) **הרגל** מועדת לשבור בדרך הילוכה,

(3) **ושור המועד** מכל המקרים לעיל ליגח וליגוף וכו' אם עשה שלוש פעמים הרי הוא מועד.

[לא מנה אותם כחמישה, שכולן נעשיים מועדין ע"י דבר אחד והיינו העדאה דעדים].

(4) **ושור המזיק** אפילו תם ברשות הניזק.

(5) **והאדם**.

[לא מנה בור ואש משום שהתנא מנה את הבעלי חיים בלבד].

א. [ת"ק] **הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו מועדין**.

ב. רבי אלעזר אומר בזמן שהן בני תרבות, שמגדלם בביתו, אינן מועדין, והנחש
מועד לעולם.

גמרא

יש מחלוקת האם שור תם שנגח ברשות הניזק משלם חצי נזק (רבנן), כמו בר"ה, או
שיש לו דין משונה, שמשלם נזק שלם (רבי טרפון).

עתה הגמרא מקשה שיש סתירה במשנתנו והיינו: שמהרישא משמע כרבנן, ומהסיפא
משמע כרבי טרפון. למסקנה יש תירוצים לזה, כדלהלן:

מדקתני (מועדין-1) **השן מועדת לאכול, מכלל דבחצר הניזק עסקינן**.

וקתני תם בהמה אינה מועדת לשלם כוליה, אבל חצי נזק משלמת. - רבנן היא
דאמרי משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם.

אימא סיפא-

שור המועד (3) ושור המזיק (4) ברשות הניזק והאדם, אתאן לרבי טרפון, דאמר

משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם הוא דמשלם.

להלן קושית הגמרא:

אבל מידי אחרינא לא דאי בכל דבר שיתפוס לא מפקינן יבא לידי תקלה דהיום או למחר יגזול
כל אשר לו ולא נוציא ממנו דאין אנו דנין דיני קנסות וזה יפסיד יותר ממה שהזיק והא דאמר
בכיצד הרגל (לקמן דף יט:) ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה [לעסן] לסלא וחייביה רב יהודה
אנהמא נזק שלם ואסלא חצי נזק [משונה הוא] מיירי בתפס או היה דוחקו ע"י שמתא דקבעיה
זימנא לא"י:

מ"ב תוספות ד"ה והשתא דאמרת פלגא נזקא קנסא. נראה דדוקא למ"ד פלגא דנזקא קנסא
אבל למ"ד פלגא דנזקא ממונא לא מייחייב כלל דמהי תיתי: דמקרה לא אתיא דקרן אורחיה
הוא דסתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי והאי משונה הוא דלאו אורחיה דכלבא למיכל
אימרי ברבבי אבל למ"ד פלגא נזקא קנסא הוי תולדה דקרן דתרייהו משונים הם אע"ג דקרן
כוונתו להזיק.

מ"ג תוספות ד"ה ואי תפס לא מפקינן מיניה. אור"ת דוקא אי תפס הניזק [המזיק עצמו כגון] כלב
או השונרא קאמר דלא מפקינן דבמזיק הקילו חכמים שיוכל להחזיק בו אם לקחו בשעת ההיזק